

GÉMES PÉTER

PSEUDO COLLAGE

ÁPRILIS 12 - JÚNIUS 10

„Érdekelte a nem mindig mindenki számára észrevehető különbség a nemes anyag és az imitáció, a valódi és a másolat, a sokszorosítás, az utánzás között, a valóság és annak tükörképe között.” – emlékezett vissza Gémes Péter korai lengyelországi korszakára Stanisław Zbigniew Kamiński 1988-ban.¹ Ezekből az 1975 és 1980 között készített, a festészet, a fotográfia és a grafika határainak kitérésére törekvő és a korban aktuális művészeti kérdéseket felvető munkákból mutat be egy válogatást a Vintage Galéria tárlata, mely címét is Gémes egyik kiállított 1979-es művétől kölcsönzi.

A lengyelországi oktatási rendszer működése révén grafikai tanulmányai mellett Gémesnek festészeti stúdiókat is folytatnia kellett, illetve az iskolai feladatok részeként a fotográfia képzőművészeti felhasználásával is kísérletezhetett, amely sokszorosító grafikai tevékenységére is hatással volt. A nyomatok elkészítésekor Gémes folyóiratokból és prospektusokból kiragadott fényképek után, illetve személyes tárgyait alapul véve a litográfok felületére a személyes érintkezést kiiktató szórópisztollyal vitte fel a tintát, azonban festői eszközeivel és az optikai leképezés sajátosságait imitálva egyfajta egyéni „fotó-látás” jegyében technikailag is kiemelkedő oldott, finoman elmosódott felületeket hozott létre litográfiáin.

Ebben a korai alkotói periódusban Gémesre többek között az *Art in America* című folyóirat volt hatással, amely édesanyja, Szőnyi Erzsébet zeneszerző amerikai kapcsolatai révén már varsói tanulmányainak megkezdése előtt elérhetővé vált számára, és amelynek közvetítésével megismerkedhetett a figuratív művészet nemzetközi tendenciáival, például a pop art és a hiperrealizmus, vagy a fotórealizmus kortárs irányzataival. Ezek eszköztárát, így többek között a kollázs- illetve fotomontázszerű képszerkezetet és a reklámgrafikákat idéző képi világot saját munkáiban is alkalmazta. A művész fiatalkori barátja, Szőnyi György így emlékezett vissza ezekre a munkákra: „A csendélet művészettörténeti tradícióját, melyben drága és látványos kincsek (mint a dúsan megrakott ételhalom) megörökítésekor a festő a mesterségbeli képességével hivatkozott, ezt a viszonyulást a Pop Art újraértelmezte. Személyes, társadalmi és banális aspektusokat épített be a művészetbe. Warhol, Wesselman, Lichtenstein és Oldenburg kifejezetten gúnyt űzött a műfajból, miközben a fogyasztói termékek iránti rajongásuknak is megfelelő dimenziót hagytak. De James Rosenquist, Péter egyik korabeli kedvence „titkos” inspirációkkal elegyítette munkáit. »Jó, ha mindig van valami a képen, amit csak én tudok, hogy mi az« - mondta olykor Péter. Szóval ezek a litográfiák nem csendéletek, hanem Péter üzenetei a művészettel való pillanatnyi viszonyáról.”²

Az aktuális nemzetközi irányzatokban jól tájékozott, ámde még a közép-kelet-európai régió belül is egyaránt a lengyel és a magyar művészeti világ periferiájára szorult Gémes számára az 1970-es évek második felében hangsúlyossá vált és felnagyítódott a személyes „Belső tér” (1979) és az öt körülvevő tárgyi világ, melynek egyes elemei a „*Transzpozíciós gyakorlatok*” (1979) esetlegesen elképzelhető játékszabályait követve rendkívül sokrétűen értelmezhetőek a globális, és az egyes lokális kontextusokban is. A tárgyakhoz, a látható világhoz és a művészethez fűződő személyes kapcsolatát Gémes az anyagot bemutató 1981-es kiállítását kísérő kiadványban³ egyfajta etikai vállalásként is értelmezte, így már ekkor is megjelent műveiben egyfajta filozófiai jelentésréteg is, mely később kibontakozó életművének hangsúlyos elemévé vált.

RÁTKAI Zsófia

1 Stanisław Zbigniew Kamiński: Katalógus-előszó. *Gémes Péter: Festmények, grafikák, fotók. Munkák radomi gyűjteményekből.* Muzeum Sztuki Współczesnej w Radomiu, 1988. Újraközölve in: Gémes Péter gyűjteményes kiállítása (szerk. Bán András). Műcsarnok, Budapest, 2000, 154-159. Fordította: Szűcs Irén.

2 Szőnyi György: Kő, Papír, Mosoly – Gémes Péter korai munkái. In: *Gémes Péter – Fotórealista munkák 1975-1981.* Vízivárosi Galéria, Budapest, 2012, o.n.

3 *Önéletrajz helyett - Gémes Péter festő-grafikus kiállítása.* Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ, Budapest, 1981., o.n.

GÉMES PÉTER

PSEUDO COLLAGE

ÁPRILIS 12- JÚNIUS 10

Gémes Péter (1951-1996) képzőművész. Gémes Péter művei az 1970-es évektől kezdve egyszerre illeszkedtek a kortárs lengyel és a magyar képzőművészeti közegbe, valamint kapcsolódtak az egyetemes művészettörténet hagyományaihoz. Gémes tanulmányait 1972 és 1976 között a varsói Képzőművészeti Akadémia grafika szakán folytatta, ezt követően néhány év múlva visszatért Magyarországra. Az 1980-as évektől fordult a fotográfia felé, ettől fogva egy egyedi megvilágítási technika alkalmazásával saját testéről és modellekről negatív hatású, fekete-fehér felvételeket készített. Műveinek kiindulópontját ebben az évtizedben elsődlegesen az antik művészet és a görög mitológia, valamint a későbbiekben a filozófia és a keresztény szimbólumok jelentették. Ezekből kiindulva, de egyéni képalkotási technikájával az elvonatkoztatást lehetővé tevő viszonyt kialakítva olyan általános érvényű kérdések foglalkoztatták, mint a fizikai és szellemi, valamint a köztes lét, a túlvilág mibenléte, vagy a sötétség és a fény. Az 1990-es években a saját testéről, egyes testrészeiről készített felvételek felhasználásával, egyre kevésbé felismerhető elemekből építette fel nagyléptékű rendszereit. Sorozatai, szekvenciái olykor „spirituális” ihletésűek voltak (*Apokrif*, 1993; *Fekete négyzet*, 1993), máskor olyan elvont témák jelentek meg bennük, mint például az idő (*Napló – Egy hét*, 1994; *Napló – Piramis*, 1995). Ezen munkái, valamint a szintén ekkoriban készült, és az alig két évtizedet felölelő munkásságát lezáró, lábszármotívumokból összeállított *Oszlopok* (1995) sorozat művészetének összegzésének tekinthetőek. 2000-ben a budapesti Múcsarnokban rendezték meg egyéni retrospektív tárlatát, munkái megtalálhatóak többek között a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria (Budapest), a Muzeum Sztuki Wspólczesnej (Radom), valamint a Staatsgalerie (Stuttgart) gyűjteményében.

Kompozíció, 1975, litográfia, ed. 8/3, 94,5x67 cm

Pseudo Collage, 1979, litográfia, ed. 4/4, 67x96,5 cm

//

Mortum Natura, 1976, litográfia, ed. 8/3, 100x70 cm

Smacznego, 1976, litográfia, ed. 7/3, 100x70 cm

Készlet, 1976, litográfia, ed. 7/2, 64x94 cm

Zabawka, 1976, litográfia, ed. 5/4, 100x70 cm

Csendélet, ed. 4/1, 1978, litográfia, 100x70 cm

//

Önarckép bekötött szemmel, 1980, ecoline, szórópisztoly papíron, 50x70 cm

Belső tér, 1979, litográfia, ed. 4/4, 50x70 cm

Kompozíció II. (Junior), 1976, litográfia, ed. 7/1, 93,5x65,5 cm